

15 EKİM 1985

Dadaloğlu

472. **Dadaloğlu:** Dadaloğlu / Saim Sakaoğlu. – 1. baskı. – Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1986. – 159 S. – (Kültür ve Turizm Bakanlığı yayınları ; 697 : Türk büyükleri dizisi ; 23)
Inhalt: Der Volksdichter Dadaloğlu (gest. 1844) und sein Werk. – Text türk. 8 E 1711

SAKAOĞLU, Saim (Doç. Dr.), Dadaloğlu, Ankara, 1986.

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN
KİTAPLIKTA BULUNMAYAN
DOKÜMANLARDIR

198 MAYIS 1987

13 1 AGUSTOS 1982

DADALOĞLU

Adalı, Oya.

Dadaloğlu / Oya Adalı. — [Ankara] : Türk Dil Kurumu Yayınları, 1973.

69 p. ; 20 cm. — (Halk ozanları dizisi ; 1) (TDK halk kitapları) (Türk Dil Kurumu yayınları ; 373)

Turkish

1. Title.

PL248.D25Z53

80-502131

nef 12-1812

DEC MIU PU UU

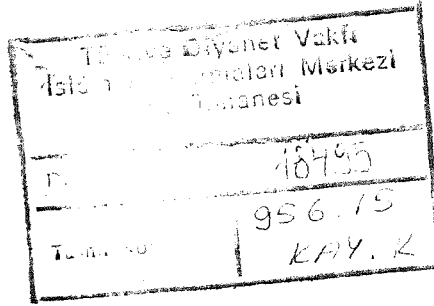

7 - 13 NİSAN 1986

Tarandı
R. Kurtulus

I. KAYSERİ

KÜLTÜR VE SANAT
HAFTASI
KONUŞMALARI
VE
TEBLİĞLERİ

KAYSERİ - 1987

Dadaloğlu

MADE YAYINLARDIR
SONRA GELEN DÖKÜMÜR

29 TEMMUZ 1993

KALENDERİ

Bir bencileyin var mı güzel sâhib-i icâd
Bir sencileyin var mı güzel cevrine üstâd
Bir bencileyin var mı güzel hâl-i mükedder
Bir sencileyin var mı güzel gamzesi cellâd
Bir bencileyin var mı güzel kadd-i bükülmüş
Bir sencileyin var mı güzel kâmeti tamşad
Bir bencileyin var mı Hasandı size yakın
Bir sencileyin var mı güzel bendenize yâd

Bibliyografya :

Karamete. Kemalettin, Eski Erciyes Dergisi, Sayfa, 19 Ağustos, 1942, S. 585 - 59 Sosyal, Nafiz, Âşık Hasan, Sümer matbaası, Kayseri 1944.
Satoğlu, Abdullah, Kayseri Şairleri 2. bas. Sayfa, 47 - 49
Sökmen, Ahmet, "Âşık Hasan Ahmet Sökmen" Şiirler, Kayseri Sümur Mec. Deniz, Rasim, Erciyes Dergisi Cilt..... sayfa.

ÂŞIK SEYRÂNÎ
(1807 - 1866)

19. yüzyılın en büyük halk şairlerinden biri Seyrânîdir. Sünnî bir âileden olan Seyrânî aynı iman üzerine vefat etmiştir. Talihsizliği, İspartalı Seyrânî'nin şiirleri ile, kendi şiirlerinin karıştırılmış olması ve araştırmacıların Bektaşî itikadı üzerinde olması veya o tarafa meyyalları sebebiyledir.

O'nun şimdiye kadar yayımlanmamış olan bazı şiirleri tarafımızdan Erciyes Dergisinde ve Kayseri Kültür Dergisinde yayımlandı. Kayseri Kültür Dergisinde yayımladığımız bir destanı "yalvar" redifli olup bir hanesi şöyledir:

"Her evliya hakkın serâseridir
Ricâl-i gâibler gezer yeridir
Hak habibullah'ın çâr-yâridir
Ebubekir, Ömer, Osman'a yalvar"

Bu hâneyi hiçbir Bektaşî şâri söylemez, ancak sünnî bir şâir söyler.
Seyrânî'nin, son olarak bulduğumuz şiirinden örnek bir kıt'a:

"Dil odur paşa da olsa olmaya pirsiz
Birnutuk yâdetmez Seyrânî sirsiz
Bahri muhit olsa kadri belirsiz
Baht-ı siyahına bakıp eğlenir."

demek suretiyle, sağlığında kıymetinin bilinmediğinden, talihsizliğinden yakınmaktadır.

Bibliyografya :

Ulusoy, Haşim Nezihi, "Develi (Everekli) Seyrânî,"
Öztelli, Cahit, "Dertli-Seyrânî"
Kasır, Hasan Ali, "Seyrânî,
Deniz, Râsim, Erciyes Dergisi, cilt..... S.
Deniz, Râsim, Kayseri Kültür Dergisi, cilt 1, s. 2-3,
Özdamarlar, Kadir, Erciyes Der. Cilt.....s.
Başaran, Bekir Oğuz, Erc. Der. cilt.....s.

Kayseri Halk Şairleri'nden hepsini burada yazmak mümkün olmadığından adları şöyledir:

Erkilet Nahiyesine bağlı Hırka köyünden olan halk şairleri : Gubârî, Taşan köyünden olan âşık Cemâlî, Kayserili Âbid, Nâil, Mes'ud, Meylî, Nâil bir köye ismi verilen 15. yüzyıl halk şairlerinden Koyun Abdal'ı saymak lazımdır. Bilinen halk Şairlerinden de : Didâri, Revâî, Gülşânî, Sıtkî, Mustafa, Hilmi, Kâşif, Esmer Hatun, Cingözöğlü Seyit, Sâiloğlu, Dülger Muharrem Usta Ali Celâlettin, Hacı Baba, Hamdi Üçok, Behcet Kemal Çağlar, Bilgiç Dede, Tazalı âşık Ömer, Muhaddisoğlu Hacı, Tavlusunda Hicrânî, Ali Rıza Önder. Hasan Karaasian, Ser-vet Hacıpaşaoğlu, Mehmet Ateşoğlu, Mustafa Necati Karaer, Feridun Sezgin, Kemal A. Şen, Abdullah Satoğlu, Refik İmren, H. Sami Bolak.

DADALOĞLU

19. yüzyılda Kayseri'de yetişen halk şairlerinden olan Dadaloğlu yazları Pınarbaşı kazasına bağlı Sindel köyünde oturan Avşar obasındadır. Avşarlar, kışları Adana, Mersin yörelerine, yazları da Pınarbaşı yaylalarında gezginci bir hayat sürmekte idiler. Devlet, bazı sebeblerle bunları kontrol etmek istediğinden, iskana tabi tuttu. Fakat Avşarlar, yerleşim hayata geçmek istemediğinden Devlet güçleri ile aralarında tatsız olaylar çıktı. İşte bu olayları dile getiren Dadaloğlu bir şiirlerinde şöyle der :

Kalktı göç eyledi Avşar elleri
Ağır ağır giden eller bizimdir
Arap atlar yakın eyler ırağı
Yüce dağdan aşan yollar bizimdir.
Belimizde kılıcımız Kirmani
Taşı deler mızrağımız temreni
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman Patışahın dağlar bizimdir
Dadaloğlu'm yarın kavga kurulum
Öter tüfek davlumbazlar vurulum
Nice koç yiğitler yere serilir
Ölen ölü kalan sağlar bizimdir.

Dadaloğlu'nun asıl adı Veli'dir. Dadaloğlu'nun babası da, kendisi gibi şâiri olan Âşık Musa'dır. Şâir bir âileden gelen Dadaloğlu'nun Avşarların ile gelen beylerinden Yusuf Ağa'nın Sivas'ta yakalanıp idam edildiği üzerine söylediği şiir çok mânidardır:

Aşağıdan Yusuf Paşa'm geliyor
Düşmanına karşı koyun merd olur
Şahin kocasa da vermez avını
Aslı kurt yavrusu gene kurt olur

Arap atlar yağma oldu arada
Fitiller işliyor azgın yarada
Bana derler ne gezersin burada
Ölenece yüreğime dert olur

Küheylanım yedim yedim yedeler
Olanca malıma talan ederler
Heves-güves yaptıracağım odalar
Korkanm ki düşman konar yurt olur

Dadaloğlu'm der ki göründü dağlar
Aşiret kavgasın görenler ağlar
Ben öldüğüme kayırmam beğler
Zâlim düşman üstümüze mert olur.

Dadaloğlu'nun Yozgat'a iskan edilen Avşarlarla bulunduğu sırada söylediği bir şiiri ise şöyledir :

Çıktım yücesine seyran eyledim
Cebel önü çayır, çimen görünür
Bir firkat geldi de coştum ağladım
Al, yeşil bahçeli Kaman görünür.

Şaştım hey Allah'im ben de şaştım
Devrettim Akdağ'ı Bozok'a düştüm
Yozgat'ın üstüne bir ateş saçtım
Yanar, oylum oylum duman görünür.

D

D. Kırat (takma ad), bk. NESİN, Aziz

D. Münir, bk. ERTEPINAR, Coşkun

DABAN, Selami (20. yy.): Yazar. Eseri: *Dur Parola: Kahramanlık Hikâyesi* (Ank. 1972).
Kay.: TB 1972. ♦N. KONUK

DABBAĞOĞLU, M. Tayyar (20. yy.): Şair.
Eseri/Şiir: *Kader* (Van 1954).
Kay.: ÖBBŞKA 1/645; TB 1954. ♦N. KONUK

DABILOV, Abbaz (1898-1970): Karakalpak sahası halk şairi. Tahtaköpir ilçesine bağlı Karay köyünde doğdu. Medrese eğitimi gördü. Bu eğitiminden dolayı bir müddet takibe alındı. 1920'li yılların ortasında, henüz kurulmakta olan kolhoza girdi ve kolhozun yönetim heyetine üye olarak seçildi. 1939'da Törtkül'e çağrıldı; Karakalpak kültürü ve sanatının gelişmesine bütün gücüyle hizmet etmesi konusunda talimat aldı ve aynı yıl görevli olarak Taşkent ile Moskova'ya, iş seyahatlerine gönderildi. Yine aynı yıl, Yazarlar Birliğine üye seçildi. Eserleri 1940'lı yıllardan itibaren yayımlanmaya başladı. Şiirlerinin büyük çoğunluğunu ihtiva eden eserler külliyyatının 1, 2 ve 3. ciltleri 1958, 1967 ve 1972 yıllarında çıktı. Pek çok şiiri Özbek Türkçesine, Kazak Türkçesine aktarıldı, Rusçaya tercüme edildi ve müstakil bir kitap hâlinde yayımlandı. Bahadır destanı, 1990'da bir bütün olarak Rusçaya tercüme edildi ve yayımlandı. Bu destanı için 1967'de Karakalpakistan'ın Berdak adındaki devlet ödülünü aldı. 1945'te Karakalpakistan Halk Şairi ve 1957'de de Özbekistan Halk Şairi ünvanlarına lâyık görüldü. Eserleri/Şiir: *Kosıklar* (1940), *Ceñisler Koşı* (1947), *Alga Kommunizmge* (1959), *Kosıklar* (1962), *Cü-*

rekke Cakın Adamlar (1965), *Arnav* (1966), *Temir Col* (1973), *Nämärt Cigit Nege Därkar* (1976), *Bahadır* (destan, 1950, 1957).

Kay.: Yaz. Arv. ♦ Yaz. Krl.

DABİRÜ'L-MÜLK, bk. ESEDULLAH Han Galib

DADAHAN Nuriy, bk. DÉDÉHAN Nuri

DADALOĞLU (~1765/1785-1868): Saz şairi. Kayseri'de doğduğu ve Kozanlı olduğu ileri sürüldü. Toroslarda göçebe yaşayan Avşar Türkmenlerindendi. Asıl adı Veli'dir. Adının Ali ve Mustafa olduğu da ileri sürülmektedir. Babası şiirlerinde Kul Mustafa* mahlâsını da kullanan Dadaloğlu Âşık Musa'dır. Şiirlerinde Dadaloğlu ve Dadal mahlâsını kullanan âşık, şiirlerinden anlaşıldığına göre Kozan, Erzin ve Payas dolaylarında yaşadı. Bir söylentiye göre de Avşar beylerinin yanında kâtiplik ve imamlık yaptı. S. N. Ergun Kozanoğlu isyanına katıldığını, 1864'te hayatta olduğunu yazdı ve on koşmasını yayımladı. Kozanoğlu isyanı Adana valisi Ali Rıza Paşa zamanında başladı. Derviş Paşa komutasında göçerlerin iskânıyla görevlendirilen bir Fırka-i Islâhiyye kuruldu. Bu orduda danışman olarak görevlendirilen Ahmed Cevdet Paşa *Tarih*'inde bu ayaklanmayı ve Derviş Paşanın yumuşak tutumuyla çok kan dökülmeden isyanın bastırılışını, aşiretin Sivas dolaylarına iskânını, bazı beylerin İstanbul'da oturmaya mecbur edilmesini anlattı. Bu beylerden Küçük Alioğlu Dede Beyin, oğlu Mıstık Paşanın ve Kozanoğlu Ahmed Beyin adları Dadaloğlu'nun şiirlerinde geçmektedir. Bir söylentiye göre şair aşiretini Sivas'ta bırakarak aksakallı bir saz şairi olarak Çukurova'ya döndü, Adana pazarında saz çalarak yiğitlemeler, koçaklamalar söyledi, sonra da dağlara

دادال اوغلو

۶۴۷

مُفَضَّلُ ضَبِّي، ديوان المفضليات، [مع] شرح قاسم بن محمد بن بشار انباري، چاپ محمد نبيل طريقي، بيروت ۲۰۰۳/۱۴۲۴؛ احمد بن محمد ميداني، مجمع الامثال، چاپ محمد ابوالفضل ابراهيم، بيروت ۱۹۸۷/۱۴۰۷؛ ياقوت حموي؛ يعقوبي، تاريخ؛

EL², Suppl., s.v. "Dāhis", (by J. A. Bellamy).

/ محمد رضا ناجی /

دادال اوغلو، شاعر شعر عامیانه ترک در قرن سیزدهم.

اشعارش نام ولی را به کار برده و بر این اساس برخی گمان کرده‌اند که این نام اصلی او بوده است. او گاه علی یا مصطفی نامیده شده و بیش از همه به دادال اوغلو معروف بوده است (د.ا.د.ترک، ذیل ماده). وی از شاخص‌ترین شاعران نوازنده دوره گرد، به نام عاشق* در آناتولی محسوب می‌شود (یالمان^۱، ج ۲، ص ۵۳؛ سقاوغلو^۲، ص ۱۱؛ د.اسلام، چاپ دوم، ذیل ماده). دادال اوغلو از طایفه افشار، یکی از ۲۴ طایفه ترکمنهای غز، که در کوه‌های توروس* زندگی می‌کنند، بوده است. محل و تاریخ تولدش معلوم نیست. احتمالاً در ۱۱۷۹، ۱۱۹۹ یا ۱۲۰۴ (← آثار بزرگ کلاسیک ترک <۳، ج ۹، ص ۲۳۱؛ د.ا.د. ترک، همانجا) در بین چادرنشینان خوجالی^۳، از عشایر ترکمن قراخاجیلی^۵ منطقه آلا داغ، به دنیا آمد (یالمان، ج ۲، ص ۵۲). از وقایع و کسانی که در اشعارش یاد کرده است معلوم می‌شود که در سالهای ۱۱۹۹-۱۲۸۵ می‌زیسته (اوزقریملی^۶، ج ۱، ص ۳۵۷) و به صورت کوچرو در مناطق قیصریه - قهرمان مرعش - آذنه زندگی کرده (سقاوغلو، ص ۸؛ نیز ← ییلماز^۷، ص ۱۰۸) و در چوقورواوا^۸ وفات کرده است. مدفن او دانسته نیست (گولچ^۹، ص ۲۰۷).

پدرش قول موسی دادال اوغلو شاعری از ترکمنهای افشار و مادرش نیز منسوب به یکی از گروههای چادرنشین افشار بوده است. بنا بر آنچه از اشعار دادال اوغلو برمی‌آید، نسب او به نادرشاه می‌رسد (← سقاوغلو، ص ۷، ۹۰؛ نیز ← گولچ، همانجا).

گرچه از اشعار دادال اوغلو میزان تحصیلات او بر نمی‌آید، اما شکی نیست که در محیطی سرشار از فرهنگ و عرفان سنتی مردم ترک بزرگ شده است (سقاوغلو، ص ۸-۹). او معاصر شعرایی چون امره ارزرومی^{۱۰}، ذهنی بایبورتی^{۱۱}، سیرانی^{۱۲}، ثمانی^{۱۳} و دردلی^{۱۴}، بوده است. سروده‌های او شعرایی چون رخصتی، عاشق گوئندشلی

است و اینکه بعضی، همچون حسن بن عرفه در کتاب الخلیل، گفته‌اند که قیس تا زمان عمر زنده بوده است، درست نیست (← ابن حجر عسقلانی، ج ۵، ص ۵۵۸). مورخان قیس را مردی صاحب رأی و باتجربه دانسته و سخنان و نصایحی حکیمانه از او روایت کرده‌اند (← علم الهدی، همانجا؛ جوادعلی، ج ۵، ص ۳۶۰) و راوی جنگ داحس (ابن کلبی یا منابع وی) آشکارا از بنی عبس طرفداری کرده است (د.اسلام، چاپ دوم، تکمله، ذیل ماده).

جنگ داحس یکی از مبداهای گاه‌شماری نزد مردم عرب جاهلی بود (← مسعودی، ص ۲۰۳). نام داحس، از آنجا که یادآور خاطره تلخ جنگی دراز مدت بود، مثلی رایج شد (أشأم وین داحس یعنی نامبارک‌تر از داحس ← حمزه اصفهانی، ص ۲۰۵). پس از ظهور اسلام و مخالفت‌های قریش با پیامبر اکرم، کسانی همچون ابوطالب و ابوقیس بن أسلت، ضمن قصایدی، قریش را از ستیزه با رسول خدا و بر پا شدن فتنه‌ای مانند جنگ داحس برحذر داشتند (← ابن اسحاق، ص ۱۳۱؛ ابن هشام، ج ۱، ص ۳۰۴، بیت ۴).

منابع: ابن اثیر؛ ابن اسحاق، سیرة ابن اسحاق، چاپ محمد حمیدالله، قونیه ۱۹۸۱/۱۴۰۱؛ ابن حجر عسقلانی، الاصابة فی تمییز الصحابة، چاپ علی محمد بجاوی، بیروت ۱۹۹۲/۱۴۱۲؛ احمد بن محمد ابن عبدربه، العقد الفرید، چاپ علی شیری، بیروت ۱۴۰۸-۱۴۱۱/۱۹۸۸-۱۹۹۰؛ ابن قتیبه، المعارف، چاپ ثروت عکاشه، قاهره ۱۹۶۰؛ ابن کلبی، جمهرة النسب، ج ۱، چاپ ناجی حسن، بیروت ۱۴۰۷ الف؛ همو، کتاب نسب الخلیل فی الجاهلیة و الاسلام و اخبارها، روایة ابی منصور جوالیقی، در کتابان فی الخلیل، چاپ نوری حمودی قیسی و حاتم صالح ضامن، بیروت: عالم‌الکتب، ۱۴۰۷؛ ابن ندیم (تهران)؛ ابن هشام، السیرة النبویة، چاپ مصطفی سقا، ابراهیم انباری، و عبدالحفیظ شلی، [قاهره ۱۹۳۶/۱۳۵۵]، چاپ افست بیروت [بی تا]؛ ابوالفرج اصفهانی؛ معمر بن مثنی ابو عبیده، دیوان النفاثین: نفاثین جریر و الفرزدق، بیروت ۱۹۹۸؛ محمد احمد جوادالمسولی، علی محمد بجاوی، و محمد ابوالفضل ابراهیم، ایام العرب فی الجاهلیة، [دمشق ؟ ۱۹۴۲/۱۳۶۱]؛ جوادعلی، المفضل فی تاریخ العرب قبل الاسلام، بغداد ۱۹۹۳/۱۴۱۳؛ اسماعیل بن حماد جوهری، الصحاح: تاج اللغة و صحاح العربیة، چاپ احمد عبدالغفور عطار، قاهره ۱۳۷۶، چاپ افست بیروت ۱۴۰۷؛ حمزه بن حسن حمزه اصفهانی، سوانر الامثال علی افعال، چاپ فهمی سعد، بیروت ۱۹۸۸/۱۴۰۹؛ علی بن حسین علم الهدی، امالی السید المرتضی، ج ۱، چاپ محمد بدرالدین نعلسانی، قاهره ۱۹۰۷/۱۳۲۵، چاپ افست قم ۱۴۰۳؛ مسعودی، التنبیه؛ مفضل بن سلمه، الفاخر، چاپ عبدالعلیم طحوی [قاهره] ۱۹۶۰/۱۳۸۰؛ مفضل بن محمد

1. Yalman	2. Sakaoğlu	3. Büyük Türk klasikleri	4. Hocalı	5. Karahacıllı
6. Özkırmılı	7. Yılmaz	8. Çukurova	9. Güleç	10. Erzurumlu Emrah
11. Bayburtlu Zihni	12. Seyrânî	13. Sümmânî	14. Dertli	

YENİ BİLGİLER IŞIĞINDA
DADALOĞLU
BÜTÜN ŞİİRLERİ
PROF. DR. İSMAİL GÖRKEM

Yayın Hakları
© E Yayınları 2005

Kapak Filmi ve Grafik
Ebru Grafik

Baskı ve Cilt
Özener Matbaası

Genişletilmiş Dördüncü Basım
Ocak 2006

İstanbul

ISBN 975-390-204-2

22 KASIM 2006

MADDE SAFTONLANDIRILAN
SONR... DOKÜMAN

PROF. DR. İSMAİL GÖRKEM

YENİ BİLGİLER IŞIĞINDA

DADALOĞLU

BÜTÜN ŞİİRLERİ

Türkiye İlahiyat Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	145260
Tas. No:	928 DAD

ymdeki "burnundan düşmüş" deyişinin kaynağı, nereden gelip deyimce yerleştiği araştırılmamıştır.

Tutinâme'yi okurken dikkatimi çekti. Bu halk hikâyesinde, deyimün tam kökeni sayılmasa bile yansımalarından biri kabul edilebilecek bir olay anlatılır. Bu olayda kedi ile aslan arasındaki benzerlik ya da akrabalık dile getirilir.

Bu deyimle çok yakından ilgisi olan olayın anlatıldığı bölümde okuduğumuza göre aslan, farelerle baş edemez. Kurt, "Kapınızın eski emektarlarından bir kedi vardır. Fermanınız olursa tahtınızın kapıcılığını ona verelim" der. Arslan, kurdun bu önerisini kabul eder. Sonrasını kitaptan okuyoruz:

"Adına Çâpik denilen kedi, arslanın huzuruna çıkarıldı. Kapıcılığa tayin edildi. Çâpik, bu hizmeti üzerine arslana şöyle dedi: "Ey yırtıcıların şahı, gerçi kemâl-i kereminden bu kulunu kapıcılığa tayin buyurdun ama ben bu kadar yıldan beri bu kafanın kulu idim. Bir kere bile iltifatınıza nail olamadım. Kaldı ki benim soyca sana akrabalığım dahî vardır." Arslan: "Akrabalığımız nereden geliyor?" diye sorduğunda Çâpik şöyle anlattı: "Hazretî Nûh Aleyhisselâm gemisine girdiğinde, farelerin azgınlığından oradaki bütün mahlûklar âciz kaldılar. Durumu Nûh'a şikâyet ettiler. Nûh ise Allah'ın emriyle, arslanın burnunu sığadığı gibi iki burun deliğinden iki kedi aktı. İşte bunlar bizim ecdadımızdır".¹²

Türk folklorunun ele alınmayı bekleyen daha birçok yönü olduğunu hepimiz biliyoruz. Deyimlerin hikâyeleri ve kaynakları da bu yönlerinden biridir. Zenginliğin ortaya çıkarılması, elbirliğiyle çalışmaya, bu alanda da "imece" anlayışı sergilemeye bağlıdır. Yeter ki yukarıda dile getirmeye çalıştığım "kültür tabakaları arasında folklorik kazılar" yaparken hem neleri gün ışığına çıkaracağımızı, hem de ele geçirecek olan malzemeyi nerelerde ve nasıl kullanacağımızı bilelim.

V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi

HALK EDEBİYATI

Seksiyon Bildirileri - II. cilt.

Ankara - 1997, s. 209-219. ON: 49694-2

MADE BY KALINCIKTAN
SONDA BİLİMSEL HİZMETLER
03 TEMMUZ 1997

TARİHİ GERÇEKLER İÇİNDE DADALOĞLU

Ahmet Z. ÖZDEMİR

Avşar'a, "Yurdunu tanı, nerelisin?" deyince:

- Keklik öter, kekik biter diye yanıtlamış. Avşar bu sözle "Yaylalıyım, yayla tarafından olurum" demeye getirmiş. Bu kez, "Ya sen" demiş Avşar, kendisine soru soran kişiye. "Sen nerelisin?" deyince, o da:

- Turaç öter, nergiz biter, diye yanıtlamış. Turaç, keklige benzer sülün cinsinden bir Çukurova, bir Akdeniz kuşudur. Yaylada turaç bulunmaz. Tıpkı bunun gibi nergiz de bir Akdeniz bitkisidir.

19. yüzyıl halk ozanı Dadaloğlu işte bu keklik öten, kekik biten; turaç öten, nergiz biten yerlerin çocuğudur. Dadaloğlu'nun şüirlerinde Çukurova-Akdeniz etkisiyle yayla etkisi içiçedir. Şüirlerinde hem yayla sertliğini, hem Akdeniz sıcaklığını buluruz.

Yaşadığı çevre, içinde bulunduğu 19. yüzyıl Dadaloğlu'nu daha da ilginç hale getirmiştir. Çünkü 19. yüzyıl, Avrupa'da bilim ve tekniğin hızla geliştiği, Osmanlı İmparatorluğu'nun da hızla yıkılışa doğru gittiği yüzyıldır.

Bugün, Dadaloğlu'nu anlatan kimi kitaplar yanlışlarla, gelişmelerle doludur. Bu yanlışlar edebiyat tarihlerine ve ansiklopedilere yansımıştır. Bu bildiri de o yanlışlar anlatılacaktır.

Dadaloğlu'nu tanıtabilmek için öncelikle şu üç konunun bilinmesi gerekiyor: 1. Avşarlar, 2. Göçebelik, 3. İskân. Bu üç konu iyi açıklanmadıkça Dadaloğlu tam olarak anlaşılabilir. Çünkü onun şüirleri bu üç konuyla ilgili renkli ve derin anılarla doludur.

I. AVŞARLAR

Avşar adı, Oğuz efsanesine göre Bozoklar denilen Oğuz Kağan'ın büyük oğullarından YILDIZ'ın en büyük oğlu olan Avşar'dan gelmektedir. Avşarlar, Oğuz'un öteki torunları Kınıklar, Kayılar gibi devlet kurmuş, büyük hükümdarlar ve sülâleler yetiştirmişlerdir. Karamanoğulları, Akkoyunlular, Aksungurlar, Zengiler bunlardan başlıcalarıdır. Ayrıca Gündüzoğulları, Özeroğulları, Küçük Alioğulları ve Kozanoğulları gibi Avşarlar'dan kurulu ya da onların güçlü desteğiyle yaşamış sülâleleri de sayabiliriz.

Avşar sözcüğünü ilk kez Arap tarihçisi Makrizi'nin kullandığını görüyoruz.

12. Tütü-nâme. Açıklamalarla sadeleştirilen: Şemseddin Kutlu, İstanbul, ty., Tercüman 1001 Temel Eser, No. 90, s. 138

